

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Fredrika-Bremer-Förbundets medlemmar anmodas att med snaraste till byrån,
54 Drottninggatan, 1 tr., insända årsavgifter och prenumerationsavgifter.

1902

Ny följd V ärg.

Häft. 4

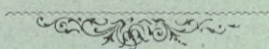
TIDSKRIFT FÖR SOCIALA

OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN

INNEHÅLL:

Kvinliga telegrafstationsföreståndare eller manliga stationsmästare,
LYDIA WAHLSTRÖM: »Ur rococons lif». Typor och seder.
F. E.: Stockholms läsestugor.
STOCKHOLMSKA: Kvinnofrid!
Sjuksköterskors pensionering.
Föreningsmeddelanden.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste vilkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 3, 2 tr.

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

Regeringsgatan, Stockholm

K. M. LUNDBERG
Textilafdelning, Thyra Grafström.
Färdiga och påbörjade Broderier på silken, kläffe- läffa- och ylleskränall,
passande för Plakat, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster
utdras. Tekniskationer från landsorten ombesörjas på önskan.

Bröderna Pålman's Skrif-, Språk- & Handelsinstitut,
A. T. *84, Riks- 56 06, Stockholm, Stora Vattugatan 2, 1 och 2 tr. upp.
Fyllständigt Handelsläroverk med öfrings- och mönsterkontor.
Årskurser, Terminskurser, 3 mån. kurser. Kurser i särskilda ämnen.
Undervisningen bestådes af 18 lärare. Nya elever emottagas dag-
ligen. Prospekt gratis på beställan.
Söndagslekitioner. Skriftinstitutet fortgår oförändradt.

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ☚

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,

52 Drottninggatan 52.

Froms Velocipeder

Obs!

Priserna nedsatta.

Begär priskurant.

äro utmärkta och af alla, som an-

vända dem, mycket omtyckta för deras

stora hållbarhet och stadiga, lätta gång.

PER FROMS Velocipedfabriks Aktiebolag

(Kongl. Hofleverantör)

STOCKHOLM, Mäster-Samuelsgatan 34.

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranledt Liljeholmens Vinfabrik att tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättikssprit, på förseglade flaskor försedda med fabriken's etikett och spädningstabell.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning *(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4),*

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

— KONGL. HOFLEVERANTÖR. —

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta med

GULD MEDALJ I STOCKHOLM 1897.
I GEFLE 1901.

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i Siden och Ylle,
Bomullsvvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett

storartadt urval af färdiggjorda

*Promenad- och Sällskapsklädningar,
Bluslif och Kjolar,*

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 2867.

Profver på begäran
kostnadsfritt.

Riks-Telefon 6 26
Allm. Telefon 2867

OBSERVERA det stora lagret i Svarta Klädningstyger.

Kvinliga telegrafstationsföreståndare eller manliga stationsmästare.

Den till riksdagen inlämnade kongl. propositionen angående reglering af telegrafverkets stater innehåller äfven en del förslag, som hafva afseende på den kvinliga tjänstepersonalens inom detta verk förhållanden. Ett af dessa, af den kongl. komitén framställda och af Telegrafstyrelsen tillstyrkta förslag innebär, att å en del telegrafstationer de kvinliga stationsföreståndarna af tjänstemannaklassen skola utbytas mot manliga stationsmästare af betjäntklassen. Försöksvis skola till en början endast 20 sådana platser tillsättas med män, men då en dylik åtgärd, enligt hvad departementschefen i sitt anförande i statsverkspropositionen uttryckligen betonar, kan »anses såsom ett första steg i riktning att ur telegrafpersonalen, åtminstone i föreståndaregrad, utmönstra det kvinliga elementet», är det själfklart, att de kvinliga telegrafisterna, hvilkas ställning, ifall denna anordning vinner riksdagens gillande, på det allvarligaste hotas, måste med det djupaste bekymmer motse framtiden.

Som motiv för den föreslagna reformen anför kongl. komitén, att genom anställande af manliga stationsmästare dessa stationer blefve »såväl bättre som för verket ekonomiskt fördelaktigare skötta», samt på samma gång skulle därigenom beredas »för verkets betjäningsskår ytterligare tillfälle till välförtjänt befördran».

Vi vilja icke uppehålla oss vid det sistnämnda argumentet, hvars orättvisa och partiskhet ligger i öppen dag, då det väl kan ifrågasättas, huruvida icke beredande af befordringsmöjligheter för telegrafverkets kvinliga ämbetspersonal borde ligga verket lika ömt om hjärtat och vara lika välförtjänt som den manliga personalens, hvad grad denna än må tillhöra. Däremot må det tillåtas oss att underkasta det förstnämnda motivet en något närmare granskning.

Frågan framställer sig sålunda: Hvilket är med telegrafverkets fördel förenligt, att telegrafstationer af ifrågavarande klass förestås af bildade kvinnor eller af obildade män? Komiténs förslag synes ju afgöra frågan till de senares förmån, men granskar man komitéberättelsen, finner man, att saken på långt när ej framstår så klar, som af förslagsuppställningen framgår. Inom komitén var nämligen meningen i fråga om anställandet af stationsmästare

icke enhällig. Tyngst vägande af de afvikande meningarna äro de, som uttalats af en af komiténs ledamöter, byråchefen i telegrafstyrelsen Wennman, hvilken förestår den byrå inom telegrafstyrelsen, som handhar telegraftrafiken. I den reservation, som hr Wennman afgifvit till komitéberättelsen, framställas allvarliga erinringar mot det ifrågavarande förslaget, och reservanten slutar med en bestämd hemställan, »att vid telegrafverket icke måtte insättas någon klass af manliga telegrafister af betjäntklass».

De argument, som framställas af en af vårt lands främsta auktoriteter på berörda område, äro naturligen väl ägnade att gifva den ofvar framkastade frågan dess rätta belysning, och att betydelsen af dessa uttalanden erkänts, bevisas däraf, att i statsverkspropositionen intagits en sammanfattning af reservationen. Vi medela härmed hufvudpunkterna i hr Wennmans argumentation.

* * *

Under den långa följd af år, säger reservanten, som han varit i tillfälle att se kvinnornas arbete i stationstjänstgöringen på mycket nära håll, har han icke funnit dem vara i ringaste mån underlägsna männen, vare sig i uthållighet eller i arbetsförmåga vid tilltagande ålder. Telegrafnyckelns manipulering kräfver mindre kraft än lätthet och ledighet i handens rörelser — egenskaper, som vanligen äro mera utvecklade hos kvinnan och fördenskill göra henne snarare mera lämplig för detta arbete. Telegrammers mottagande är ett enkelt skrifgöromål, vid hvilket intelligens, snabb uppfattning och språkkunskaper göra sig mera gällande än fysisk styrka. Hvad särskildt uthålligheten beträffar, så torde kvinnan snarare besitta större förmåga att träget och plikttroget utföra ett dagligen återkommande enahanda arbete än mannen, hvilkens tålmodighet i sådant arbete vanligen fortare tar slut än kvinnans.

Vid brådskande tillfällen, sådana, som förekomma vid jul och nyår, synnerligast å de stora stationerna, hafva ock de kvinliga ådagalagt samma uthållighet som de manliga, genom att fullgöra dubbel tjänstgöringstid pr dygn och därunder expediera lika många telegrammer.

Arbetsförmågan vid apparattjänstgöringen aftager vid tilltagande ålder både för man och kvinna, och det finnes alls intet bevis för, att detta aftagande skulle vara större för kvinnan än för mannen. Vidare är idet alldeles säkert, att telegrafverket med den kvinliga personalen får större procent unga och raska expeditörer än med ensamt manlig. För de kvinliga telegrafisterna är nämligen, liksom för motsvarande tjänstemannaklass inom postverket, föreskrivet, att de vid inträdande i äktenskap skola afgå från tjänsten. Detta har helt naturligt till följd, att bland dem ganska många icke komma att såsom gamla vara hinderliga för en snabb expedition.

Af den betjäntpersonal, som komitén nu afser att sätta i deras

ställe, kommer med säkerhet ingen att taga afsked förr än vid uppnådd pensionsålder, hvadan sannolikhet förefinnes, att af dessa en dubbelt så stor procent af hela antalet kommer att kvarsittra såsom expeditörer vid en ålder af 50 à 60 år, än som nu varit fallet beträffande de kvinnliga.

Emot hvad uti komiténs motivering förekommer rörande kvinnornas olämplighet såsom föreståndare för sådana stationer, där skyldigheter förekomma beträffande linjeunderhållet, där reparatörer finnas anställda under stationsföreståndarens befäl och där upplysningar skola lämnas allmänheten angående telefonförhållanden, anser reservanten, att de personliga egenskaperna i öfvervägande grad göra sig gällande, och att exempel finnas, där kvinnlig föreståndare skött alla dessa omnämnda angelägenheter bättre än en manlig.

Att lämna allmänheten erforderliga upplysningar i ärenden rörande telefonväsendet torde ej vara någon oöfvervinnelig svårighet för kvinnliga telegrafister, om de blott få emottaga nödiga promemories och instruktioner i de frågor, hvarå svar skola lämnas. Öfvervakandet af, huruvida fel å apparater och ledningar blifva i vederbörlig ordning afhjälpta, kan ock ske lika väl genom kvinnlig föreståndare, ty hon kan lika väl som en manlig konstatera, att telegraferingen eller telefoneringen lider af fel eller åter går obehindradt, och den manlige kan, lika litet som den kvinnliga, personligen följa reparatörens åtgöranden utom stationslokalen, då han af tjänstgöringen är förhindrad att lämna tjänsterummet.

Enligt reservantens erfarenhet under en fjortonårig tjänstgöring såsom lärare vid telegrafverkets undervisningsanstalt hafva flertalet af de kvinnliga eleverna ådagalagt samma förmåga att utföra undersökningar som de manliga, i alla de delar, där kunskap i algebra icke förutsattes; längre lærer väl icke heller de föreslagna stationsföreståndarna af betjäntgrad kunna komma.

Och då af hela antalet ordinarie kvinnliga telegrafister icke mera än en tredjedel behöfver vara stationsföreståndare, torde någon svårighet icke möta att till sådana befattningar utse dem, som i linjeundersökningars utförande äro fullt kompetenta. Sådan utväg kan icke stå till buds beträffande de ordinarie stationsmästarna, enär dessa, enligt det nu föreliggande förslaget, samtliga äro afsedda att blifva stationsföreståndare.

* * *

Hvad som här anförts berör direkt de omständigheter och förhållanden, som tala för bibehållandet af de kvinnliga telegrafisterna såsom stationsföreståndare. Reservationen lämnar vidare en utförlig och saklig motivering af de skäl, som förefinnas mot anställandet af stationsmästare ur betjäntklassen. Dessa skäl äro hufvudsakligen följande:

Den i alla afseenden bristande bildning för befattningens

tillfredsställande skötsel, som måste vidlåda en till stationsföreståndare befordrad telegrambärare. Vid det svenska telegrafverket har allt sedan dess första tillkomst strängt hållits på, att telegrafpersonalen skulle äga kännedom om de tre världsspråken, tyska, engelska och franska, ju fullständigare desto bättre. Visserligen har det inom komitén blifvit framhållet, att man vid telegraftecknens afskrifning vid befordrandet af ett telegram endast har att kopiera bokstaf efter bokstaf, och att alltså för denna afskriftsoperation ingen språkkunskap skulle vara behöflig. Nu har emellertid erfarenheten visat, att det att bokstaf för bokstaf kopiera ett alldeles obekant språk är en så tröttande operation, att uppmärksamheten ganska snart slappas, och att man därigenom lätt begår fel. Och i alla händelser måste ett sådant arbete gå mycket långsammare, än om man, såsom vid vanlig läsning, kan se, uppfatta och nedskrifva hela ordet på en gång. Denna långsammare befordran kommer att i sin mån försena expeditionen och därmed äfven öka trängseln på linjerna.

En annan svårighet vid handläggning af telegram genom personal utan språkbildning uppstår vid deras taxering. Telegramportot utgår ju efter viss beräkning för hvarje ord, hvarvid ordsammansättningar, som äro stridande mot språkbruket, icke äro tillåtna. Det är dock omöjligt för en icke språkkunnig person att bedöma, huruvida afsändaren i strid mot språkbruket sammanskrifvit tre eller fyra ord till ett, för att inbespara sig portot.

De ledsammaste följderna af otillräcklig bildning hos telegrafpersonalen uppstå dock vid telegrammens befordran genom telefon. Därvid tillgår, som bekant, så, att telegrammet så väl från som till allmänheten först föreläses i telefonen, hvarpå det nedskrifves på telegrafstationen. Om nu telegrafstationens föreståndare icke har språkbildning, blir åtminstone en bekväm telefonbefordran af telegram på främmande språk alltid utesluten. Man har då ingen annan utväg, än att bokstaf för bokstaf läsa upp telegrammet i telefonen; kollationeringen efteråt måste äga rum på samma besvärliga sätt. Någon kontroll å expeditörens sida öfver att telegrammet innehåller en begriplig mening, kan här icke ifrågakomma.

* * *

Så långt byråchefen Wennmans uttalanden. Att den fråga, som däri afhandlas, är af ej mindre vikt för allmänheten än för den kategori af tjänstemän det berör, torde af det anförda tillfyllest hafva framgått.

Komiténs syfte med sitt förslag är emellertid ganska genomskinligt: utmönstrandet af det kvinnliga elementet ur telegrafverket. Och för att vinna detta syfte frångår verket t. o. m. sin riksbekanta sparsamhetsprincip och är villigt att bekosta de föreslagna stationsmästarämnena en 4-årig kurs för att utbilda dem för deras blifvande befattningar! Denna offervillighet förefaller så mycket märkligare, som det hittills stått verket till buds — och äfven i framtiden kommer att göra så — att få sin personal rekryterad af både män och kvinnor,

som själfva bekostat sin utbildning och endast behöfva en några månaders kurs i hvad särskildt tillhör telegraf- och telefonväsendet.

Man kan ej undgå at göra sig den frågan: är det verkligen möjligt, att bland telegrambärarne finnas så utmärkta tekniska och administrativa anlag, att staten äfven för priset af en lång och dyrbar studietid bör tillgodogöra sig dem? Skulle det icke kunna vara förenadt med lika mycken nytta för verket att kosta på dessa för- mågor en ettårig kurs för att göra dem till dugliga arbetsförmän och reparatörer?

I afseende på befordringen må ytterligare kunna framhållas: När dessa mästaraspiranter genomgått sin kurs, skola de, åtminstone de första 20, utnännas till stationsföreståndare och komma på ordinarie stat. De kvinliga telegrafisterna däremot ha fått gå som extra 15 å 18 år, innan de blifvit befordrade, och äfven efter den nya staten sträcker sig befordringen ej längre än till dem, som varit inne i verket före 1890, således fortfarande minst 13 års extra tjänstgöring. Är det underligt, om telegrafisterna djupt känna bitterheten i denna statens »mannamän» och det mörka framtidsperspektiv den bär i sikte?

Såsom ett ytterligare bevis för, att kvinnorna ej äro så olämpliga till stationsföreståndare, som komitéen tyckes anse, må anföras den petition, som rikets telegrafkommissarier inlämnat till konungen, däri de bland annat anhålla, att, på grund af anförda skäl, intet afseende måtte fästas vid komiténs förslag om inrättandet af en stationsmästar- klass. Alla dessa kommissarier ha varit dels kamrater, dels förmän till de kvinliga telegrafisterna och ha under den tiden haft rikligt tillfälle att iakttaga såväl deras förmåga som oförmåga. I den åbe- ropade petitionen heter det:

»Beträffande komiténs förslag att utbyta en del kvinliga stations- föreståndare mot manliga s. k. 'stationsmästare' ur betjäntklass, mot hvilket Herr Byråchefen m. m. M. Wennman på det kraftigaste reser- verat sig, våga vi uttala vår lifligaste anslutning till de i denna reservation gjorda uttalanden, fullt öfvertygade, som vi äro, att redan inom nuvarande telegrafistkår och ännu mer inom kommande åldersklasser, hvilkas utbildning i telefonhänseende blifvit bättre tillgodosedd, tillräckligt antal telegrafister står till buds, som i alla afseenden skulle blifva dessa stationsmästare öfverlägsna. Detta skulle ännu säkrare blifva fallet, om ej, såsom komitéen föreslagit, de kvinliga föreståndarnes bostadsförmåner upptaxerades så högt, att deras kontanta aflöning blefve mindre än de biträdande tele- grafisternas.»

»Ur rococons lif».

Typer och seder.

Hufvudpersonen i Nils Erdmanns i höstas utkomna arbete med ofvanstående titel är ägaren af Stola i Västergötland, chefen för lifdrabanterna, sedermera landshöfdingen i Skaraborgs län, grefve Klas Julius Ekeblad. Fadern var hattarnas bekante kanslipresident, Klas Ekeblad, en af de mera väl kända bland de statsmän, som i sin ungdom sett Arvid Horns dagar. Modern, Eva de la Gardie, var den enda kvinna, som fått äran att inväljas i Vetenskapsakademien, om utmärkelsen också var en belöning för hushållsrön, som i våra dagar snarare skulle anses ha sin plats i en kokbok än i akademins handlingar. Mera anmärkningsvärdt är då, att hon var en af de mycket få bland den högre societetens damer på denna tid, som verkligen åtnjöto ett godt anseende.

Man skulle kanske ha väntat sig någonting duktigt af sonen till dylika föräldrar. Som vi sett, steg Klas Julius också högt på hofvets och militärlivets rangskala, men dessutom hade han såsom hofman ett jämförelsevis godt rykte. Till och med en så skarpsinnig forskare som Elof Tegnér kallar honom »en af de aktningvärdaste män i Gustaf III:s hof». Men detta innebär knappast något öfversvinnligt beröm, och vid en närmare bekantskap med mannen i fråga blir man benägen att tyda det som beroende på relativ frånvaro af mera i ögonen fallande odygder, en kälkborgarepassivitet utan energi på vare sig godt eller ondt, sådan som i de flesta fall utvecklås efter en genomrucklad ungdom. Ty en kälkborgare var och förblef denna andryge hofdignitär och det i en grad, som verkar högkomiskt mot bakgrunden af hans aristokratiska anspråksfullhet — en kälkborgare i detta ords egentligaste innebörd, den af en människa utan idealer, en bland dessa, af hvilka det går tretton på dussinet. Men en sådan person är en både närsynt och feg stackare, närsynt för det verkligt goda och feg för det verkligt starka och därför alltid utsatt för att bli lurad af det ena och krossad af det andra — till sin själ nämligen, ty till det yttre duger han nog att bli både generallöjtnant och landshöfding och en »aktningvärd» människa dessutom. Tack vare sin passivitet får han kanske vara i fred sin tid ut och ett par generationer till, men så kommer historien, som hvarken är feg

eller närsynt, och företar sig att obarmhärtigt rispa upp både guldtråden och sidenet i den hofdräkt, som i lifstiden dolde en stackars förkrympt själ, och då blir den själen för lätt och dömes till skamvrån bland historiens obetydligheter. Så har det gått Klas Julius Ekeblad, och därför har man rättighet att vara tämligen hemmastadd i Gustaf III:s historia utan att ha någon närmare känedom om denne hofman.

Här och där inom den tryckta litteraturen, skymtar emellertid Ekeblads gestalt, så i Tegnér's monografi öfver Armfelt, så ock i Ellen Fries' Svenska kulturbilder, föreläsningen öfver 1700-talets uppfostran. Några karaktärsteckningar ur Ekeblads memoarer ha till och med för omkring trettio år sedan blifvit utgifna af trycket under titeln »Gustaf III och hans gunstlingar», utan att dock kunna skänka författaren någon väsentlig berömmelse som skarpsynt människokännare.

* * *

Den rikaste skörden ur Ekeblads anteckningar och brefväxling har emellertid gjorts af hr Erdmann i ofvan nämnda kulturhistoriska arbete, som på samma gång bär spår af den kände litteraturhistorikerns vidsträckt beläsenhet i hela rococo-tidens sed- och odlingshistoria. Detta rikhaltiga material har dock stundom blifvit honom en stötesten. Hur allmänt förf. än, att döma af titeln, lagt sin plan, så är det ju ändå Ekeblad, som tar lejonparten af boken, och då verka sådana episoder som de om fru Nordenflycht och om Karl Bonde ovillkorligen störande på sammanhanget. Förf. har måhända just genom att så där plötsligt, utan någon egentlig introduktion, låta dessa bipersoner uppenbara sig sökt undvika ett oestetiskt blottande af dispositionens skelett, som man ju i ett kåseri-artadt arbete helst öferskyler; men det felet skulle ha kunnat afhjälpas genom att göra dessa episoder till särskilda kapitel, i likhet med kapitlen om Lidéns resa och om emigranterna, hvilka inte heller stå i direkt sammanhang med Ekeblads historia, men ändå försvara sin plats i en sedeskildring från rococons tid. Någon gång lider också klarheten genom den mångfald af personligheter, som i ett brokigt vimmel defilerar förbi; när man presenteras för »R. R. Scheffer», så vet man t. ex. icke alltid, om man har Ulrik eller brodern Karl Fredrik framför sig.

Stilen utmärker sig för öfrigt genom sin permanenta presensform, som använd med urskillning bidrager att ge lif åt framställ-

ningen, men i längden verkar tröttande. Att stilen sällan undgår inverkan af källorna är en gammal känd sanning, när det gäller historiska arbeten, och det är härvidlag inte svårt att räkna ut, att de förnämsta af hr Erdmanns källor äro franska. Den nonchalanta spiritualiteten, det effektfulla arrangerandet af epiteter, stegringar och antiteser äro så genuint franska, att man på detta arbete skulle kunna tillämpa omdömet om Gustaf III:s äreminne öfver Lennart Torstensson — att det skulle göra sig ypperligt i fransk öfversättning. Att framställningen är i hög grad målande och liflig, kan emellertid ingen förneka. I förmåga att åskådligt skildra i synnerhet de sämre sidorna af rococotiden torde hr Erdmann icke ha någon medtäflare inom den svenska litteraturen, liksom prof. Levertin är enastående inom skönmåleriet på detta område. De båda komplettera hvarandra, men ovillkorligen drages nog den vanlige läsaren mera åt den förres uppfattning.

Förf. skulle kanske själf frånsäga sig uttrycket »uppfattning», ty hans afsikt har nog varit den högsta grad af objektivitet; han har endast målat utan tanke på att uppträda som moralpredikant. Men att det mångenstädes påfallande vidriga i ämnets beskaffenhet måste obehagligt beröra äfven den mest indifferent världsmän eller den mest opartiske forskare, det framgår lyckligtvis på några ställen. Jag säger »lyckligtvis», ty man skulle eljes vid läsningen af denna sedeskildring erfara ungefär samma intryck af oundvikligt äckel och vämjelse, som hvarje ofördärfvad natur känner vid genombläddrandet af dessa ändlösa portföljer med slippriga chansons eller »poésies fugitives» på originalspråket eller i klumpig svensk efterhärming, hvilka man påträffar här och där i de gamla adelsgårdarnas 1700-talsbibliotek midt på den oskyldiga svenska landsbygden. Det värkar som ett friskt vinddrag i unken luft, när författaren äntligen låter afpressa sig ett omdöme, sådant som det om rococo-tidens hoffif: »Det är råhet och elegans i förening, konversationen rör sig om slipprigheter, och de s. k. 'equivoquerna' flöda.»

Det ligger ganska nära till hands att inför denna skildring instämma i 1800-talets vanliga abstrakta beskärmsel öfver rococons gruffiga osedlighet. Man måste dock stadigt erinra sig, att det snarare är med Ekeblad än med författaren till ciceron, som man här genomvandrar hofgemaken eller societetssalongerna, och på Ekeblad kan man med all sanning tillämpa Thorilds orättvisa yttrande om Kellgren, »en liten fin och kall västgöte», d. v. s. hvad vi benämna

en »kallgrinare», en människa, alltför obetydlig att kunna beundra något och alltför närlyt att kunna se längre, än näsan räcker.

Förf. har också själf gifvit läsaren ett korrektiv mot Ekeblads uppfattning af 1760-talets Stockholmslif genom att påpeka, hurusom privatlivets småsaker där få en halft officiell prägel, medan de stora frågorna »krympa ihop till intriger om kvinnor och mynt». Naturligt nog, då betraktaren är en yngling, som ännu icke hunnit taga aktiv del i det offentliga lifvets strider. Därpå detta sätt att döma statsmän ur kammartjänarensynpunkt, att i bröderna Scheffer endast se löjliga libertiner, i Adolf Fredrik en ömklig storätare, därför att man själf aldrig råkat bemälda personer utom societetslifvet. Men nog skulle man ha önskat, att förf. oftare än fallet varit hade påpekat, att karaktärsteckningarna icke äro hans egna utan Ekeblads. Som det nu är, blir läsaren lätt frestad att tro, det t. ex. Adolf Fredrik stått på en nära nog lika låg ståndpunkt som Fredrik I.

Det som gör, att man trots detta kan fästa något afseende vid Ekeblads anteckningar, är den omständigheten, att han just genom denna karaktär eller brist på karaktär blifvit så utomordentligt typisk för sin tids ytlighet. För alla de tusentals bagateller, som rymdes äfven inom hans trånga synkrets, hade han både praktiskt intresse och god iakttagelseförmåga. Han blef snart, såsom förf. träffande säger, »som de andra kuggghjulen i det sällskapsmaskineri han tillhör, en icke just förnöjd, men i alla fall frivilligt bunden och verksam maskindel, en kavaljer, som fördömer och förargas men icke desto mindre stannar på sin post...»

* * *

Därför får man icke heller, trots det att boken »Ur rococons lif» till stor del grundar sig på skvallerkrönikor med omdömena färgade af förtal, obetingadt rycka på axlarna åt dessa skandalhistorier. Sagesmannen har dock ögonvittnets och deltagarens auktoritet. De nakna fakta tala sanningens omisskännliga språk och tvinga till åtskilliga nya, i de flesta fall oangenäma slutsatser, hur benägen man än må vara att i olikhet med förf:s källor tyda allt till det bästa. Boken intager ett betydande rum bland de sedeskildringar, som hittills stått vår historia till buds, just därigenom att den erbjuder så slående exempel på privatlivets och det politiska lifvets ömsesidiga inverkan på hvarandra; den förklarar delvis frihetstidens rutenhet på det ena hållet genom att uppvisa den på det andra, icke minst rutenheten hos högaristokratins kvinnor och den därpå följande laglösheten inom hemlifvet.

Undantag funnos nog — vi erinra endast om Lovisa Ulrika själf samt om Tessins svägerska, Eva Bielke, och Ekeblads egen mor. Hur skulle man också eljest kunna påvisa någon »apostolisk succession» af verklig nobless mellan 16- och 1800-talen? Men undantagen kunde föga inverka på hofvets och det högre societetslifvets beskaffenhet, ty de bästa bland adelsdamerna afskydde bådadera och höllo sig mest på landet, och drottningen hade efter det misslyckade revolutionsförsöket icke mera samma inflytande ens på umgängeslifvet, som hon förut haft. I detta hänseende erbjuder herr Erdmanns bok öfverraskande och nedslående upplysningar; den visar, att man vid betraktandet af Lovisa Ulrikas maktsfär och förmåga att imponera alltför ensidigt dröjt vid hennes glansperiod, de första åren efter ankomsten till Sverige.

På hennes egen andliga karaktär kan visserligen ingen fläck sättas; den genomgår oskadd till och med den ekebladiska kritikens skärseld. Men för sedlig höghet hade tiden föga aktning; man kände endast obehag och tvång vid beröringen med de lärda, de stela, de gravitetiska och korrekta damerna, och man höll sig skadeslös för tråkigheten i deras närhet genom att lefva desto vildare, när man hade dem utom synhåll. Interiörerna från hoffröknarnas lif på 1760-talet smaka rent af drängstuga eller någonting mycket värre och kunna tjänstgöra som en slående vederläggning af det utslitna påståendet om hur Gustaf III »införde» dåliga seder vid sitt hof. Det sprider en ytterligare tragisk glans öfver Lovisa Ulrikas minne, att icke en gång hennes imponerande personlighet mäktade hålla hoflifvet uppe ens till det yttre, sedan hennes gemål försjunkit i den för tidiga orkeslöshet, som är svaga naturers förbannelse. Skulle man kunna tro, att följande rader ur ett bref gälla Lovisa Ulrikas kretsar: »Hoflefnaden är fast att likna vid ett högkvarter. Här existerar hvarken gène eller parure, man går till hofs alla dagar för- och eftermiddag med grå strumpor och hatten på hufvudet, allt som man vill.» Värre var, att man äfven kunde visa sig där i det tillstånd, som med ett numera brukligt uttryck plägar kallas »salongsnykterhet», och det är endast en klen ursäkt, om man tillägger, att detta berättas från riksdagen i Norrköping 1769, där hofvet naturligtvis nog icke kunde uppträda i all sin hufvudstadsglans.

Icke som om råheten eller dryckenskapen varit någonting nytt för »rococons lif». Tvärtom har 1600-talet i fråga om gröfre laster säkerligen haft så mycket på sitt samvete, att följande århundrade snarare åstadkommit en förbättring. Det är icke heller dylika ting,

utan fastmera deras bisarra blandning med yttre förfining, som gifvit rococon dess speciella rykte för dekadans. Hur symbolisk är icke den väl maskerade osnyggheten hos dessa människor, som »vädrade» rummen med rökverk och lade ned mera pengar på puder än på tvål, som afskydde krogbalens »libertinage» men förgyllde hofvets med filosofiska teorier! I själfva verket har ingen moderiktning för vårt land kunnat vara olämpligare än denna, så som den förnekade den germanska naturens egendomligheter.

Om man har en gnista af medborgerligt intresse, så frågar man sig ovillkorligen efter anblicken af dylika taflor, om och i hvad mån förhållandena nu ändrat sig, och jämförelsen utfaller därvid icke till fördel för den gamla goda tiden. Ty nog kunna i fråga om sällskapslif vi med godt samvete tacka Gud, för att vi icke äro »såsom dessa publikaner». På detta område är det inte värdt att tillämpa Kellgrens ord: »Anständigheten kom och sederna försvunno», hvarmed pessimismen vanligen tror sig kunna slå ihjäl en mera optimistisk uppfattning af sedernas utveckling. Anständigheten stod den tiden på mycket klena fötter, men den verkliga anständigheten, den yttre hyfsningen, har i nio fall af tio varit en brygga öfver till verklig sedlighet. Är det inte numera som i Kellgrens dagar god ton att säga tvetydigheter, så har därigenom umgängeslifvet helt enkelt en pesthärd mindre, för att endast taga ett mycket närliggande exempel. Inga yttre omständigheter kunna omskapa karaktärer, men de kunna inverka på detta omskapande genom att undanrödja hindren därför, och i detta afseende har 1800-talets höjande af kvinnans bildningsnivå uträttat storverk inom hemlifvets område. Och ett rent hemlif är ett af de väsentliga villkoren för ärlighet och idealitet inom politiken.

Lydia Wahlström.

Stockholms läsestugor.

Ingen, som med vaken blick följt företeelserna inom vårt samhällslif under de senaste årtiondena, kan undgå att med glädje och tacksamhet erkänna, att mycket gjorts för att förbättra den fattigare klassens villkor. De röster, som höjts af filantropins målsmän, ha sällan förklingat ohörda, äfven om resultaten af den

ropande röstens maningar, till följd af utvecklingens lag, kortare eller längre tid låtit vänta på sig.

»Det göres så mycket för de fattiga nu för tiden», är en ofta upprepad sats. Och det göres verkligen mycket på en hel del områden, om vi jämföra vår tid med tiden för en 30, 40 år sedan, och många äro de, som i människokärlekens och sanningens tjänst gjort en betydelsefull insats äfven i vårt land. Många namn stå för sådana fredliga bragders skull inristade på minnets taflor, men ännu flere tillhöra de glömda, hvilkas tysta gärningar icke äro uppskrifna på den mänskliga berömmelsens meritlista, men helt visst äro bokförda på det konto, där ingen själfuppostringens handling är förgäten.

Men fastän mycket gjorts, återstår ännu mycket ogjort arbete. Man kan visserligen tycka, att samhällets uppoffringar t. ex. för folkbildningens höjande genom våra med rätta prisade folkskolor och många andra åtgärder i viss mån varit ett Sisyfosarbete, då i trots däraf dryckenskapslasten och ungdomens förvildning snarare tillän aftagit, och det vore ju ej underligt, om missmodets ande skulle få insteg hos dem, som stå midt i striden för vårt folks höjande i sedligt och moraliskt hänseende. Men här om någonsin gäller det dock att ej tröttna, utan söka öfvervinna det onda med det goda och ställa förädlande inflytelser gent emot de frestelser, som i mångfaldig form omgifva vår arbetande klass.

Det har vid en för några år sedan verkställd statistisk undersökning visat sig, att ungefär en fjärdedel af vår arbetande befolkning är »inneboende», d. v. s. i saknad af annat hem än en sofplats för natten. Det är lätt att förstå, att för en arbetare, som lefver under dessa villkor, vanan vid utelif nästan blir en oundviklig följd och att frestelserna från krogens och de dåliga förströelsernas sida i sådana fall äro utomordentligt stora. Det är därför särdeles viktigt att för arbetaren skaffa tillgång till bättre förströelser och ett människovärdigare användande af den tid, arbetet lämnar ledig. Med detta mål för ögonen ha också billiga föreläsningar och musikafnär m. m. börjat anordnas. Få nöjen torde dock vara så förädlande som en sund och god läsning, och anskaffandet af en sådan på billiga och bekväma villkor har därför varit ett önskemål, som länge sysselsatt dem, som ifrå för arbetarnas väl.

Den stora betydelsen af god läsning har också klart insetts af arbetarna själfva. Ett bevis härpå utgör det år 1892 upprättade Stockholms arbetarebibliotek, hvars verksamhet alltjämt ökas i glädjande grad. Vid sidan af detta finnas andra, af arbetarna själfva bildade bibliotek, såsom Stockholms arbetareförenings och Stockholms arbetareinstituts bibliotek, hvilka båda dock äro uteslutande tillgängliga för föreningens medlemmar.

Vid sidan häraf bör nämnas Adolf Fredriks folkhem, n:o 7 Norrtullsgatan, upprättadt på enskildt initiativ, hvilket innehåller läs- och

skrifrum för arbetare i förening med servering af kaffe, te, smörgåsar m. m., samt det af församlingen bildade Hedvig Eleonora församlings bibliotek med läsrum, n:o 3 Kommendörsgatan.

Behovvet af folkbibliotek och läsrum i skilda delar af hufvudstaden har emellertid alltmera ökat och behjärtats, och för detta ändamål bildades den 9 mars 1900 Föreningen för folkbibliotek och läsestugor, en förening, hvars första upprinnelse går tillbaka till förra delen af år 1898, då några enskilda personer började verka för saken. Föreningens principer framlades första gången för allmänheten i en diskussion inom samfundet Studenter och Arbetare och möttes redan ifrån början af största sympati. Den komité, som fick sakens första utredande om hand, trädde i förbindelse med Stockholms arbetareförening, som med verksam intresse anslöt sig till företaget. Sedan de i första hand nödiga medlen, 3,000 kr., på enskild väg insamlats af komitéen, öppnades den 11 nov. 1898 den första läsestugan i huset nr 2 Inedalsgatan på Kungsholmen, inom hvilken förnämligast af arbetare bebodda stadsdel man ansett lämpligast att börja verksamheten.

Då emellertid önskvärdheten af att bilda en särskild förening för folkbibliotekssaken alltmera framträdde, utfärdades inbjudning till ett allmänt möte för frågans diskuterande. Vid detta möte, som hölls den 9 mars 1900, fattades beslut om bildande af Föreningen för folkbibliotek och läsestugor, som öfvertog Kungsholms läsestuga, hvilken förut innehafts af Stockholms arbetareförening.

Under påföljande höst utgick en inbjudan till allmänheten att gifva föreningen sitt stöd genom att ingå som medlemmar i densamma eller eljest lämna penningbidrag. Medlemsantalet uppgick vid slutet af sistlidna mars månad till 249, hvaraf 29 erlagt ständigt ledamotsafgift med minst 50 kr.

För att understödja föreningens verksamhet ha äfven anordnats föreläsningkurser såväl på nyåret 1900 som under vårmånaderna 1901.

Till en början omfattade Kungsholms läsestuga endast böcker och tidskrifter, men från slutet af år 1900 ha äfven tillhandahållits dagliga tidningar, hvilket möjliggjorts genom redaktionernas tillmötesgående att lämna friexemplar. Vid samma tid borttogs äfven den förutvarande inträdesafgiften af 2 öre pr gång. Dessa båda reformer, i all synnerhet den senare, hafva medfört en särdeles betydlig ökning i de besökandes antal. I oktober 1900, då afgiften ännu kvarstod, utgjorde de besökandes antal 480, medan detta under november månad uppgick till 1,641. Ett utlåningsbibliotek, afsedt för hemlån, anordnades sommaren 1899. Detta, som består af 500 band, har äfven flitigt anlitats. Läsestugans hela bokförråd utgjordes i mars 1901 af omkring 1,700 volymer.

Redan från Kungsholms läsestugas bildande framstod som ett önskemål att låta densamma följas af flere sådana. Bristen på tillgångar lade dock hinder i vägen för denna plans förverkligande.

Med afseende på hur intresset för folkbibliotekssaken i andra länder vunnit erkännande och understöd från det allmännas sida (exempelvis har i England särskild kommunalskatt för dylika ändamål upptagits i mer än 50 år), ingick Föreningen för folkbibliotek och läsestugor under våren 1900 till Stockholms stadsfullmäktige med begäran om anslag dels af 15,000 kr. till upprättande af tre nya läsestugor, dels af 7,600 kr. till understöd af de tre nybildade samt Kungsholms läsestuga. Hela denna summa blef visserligen icke beviljad, men stadsfullmäktige beslöt den 27 mars 1901 att till Föreningen för folkbibliotek och läsestugor af stadens medel anslå dels 7,000 kr. för upprättande af två nya läsestugor, dels 1,500 kr. till underhåll år 1901 af Kungsholms läsestuga samt dels ett anslag till underhåll af de två nya stugorna, beräknadt efter 1,500 kr. för helt år för hvardera och utgående efter den tid af 1901, som nämnda stugor komme att hållas öppna för allmänheten.

Under frågans behandlande ådagalades på mer än ett sätt mycken välvilja för folkbibliotekssaken, hvars vikt och betydelse allmänt synes hafva kommit till beaktande. Resultatet af stadsfullmäktiges anslag blef i första hand öppnandet af två nya läsestugor, en för Maria församling i nr 112 Hornsgatan och en för Johannes i nr 46 Döbelnsgatan. Båda dessa läsestugor öppnades under hösten 1901.

Föreningen för folkbibliotek och läsestugor har sålunda satts i tillfälle att på ett glädjande sätt utvidga sin verksamhet, men de ekonomiska svårigheterna äro likväl ingalunda undanröjda. Dels kräva de redan befintliga läsestugorna långt större årliga utgifter än de, som betäckas af anslaget, dels är läsestugornas antal alldeles för litet för en så talrik arbetarebefolkning som Stockholms. Ett önskemål vore, att minst en läsestuga för hvar församling kunde upprättas. Till jämförelse må nämnas, att ensamt Göteborg äger sju läsestugor.

Ett ökad medlemsantal och ett allmännare intresse för föreningens syften är därför särdeles önskvärdt, och det torde väl ej vara alltför sangviniskt att hoppas, det principen om folkbibliotekens stora betydelse alltmärl skall tränga igenom, och att vi mer och mer skola komma till insikt om, att de medel, enskilda eller allmänna, som offras på att sätta vår kroppsarbetande befolkning i tillfälle att på ett förädlade sätt använda sina lediga stunder, i hög grad kunna anses väl använda.

F. E.

Kvinnofrid!

Det är nu mer än 600 år sedan Stockholms grundläggare, den hedervärde herren Birger Jarl, inseende den svagares rätt gent emot den råa styrkans, stiftade sina fridslagar, bland hvilka en betecknades med det vackra och välklingande namnet: kvinnofrid. I våra dagar visa sig de unga männen i allmänhet ej så angelägna att eröfra en brud, ätt de därför vilja vedervåga lif och lem, och man behöfver ej lagstifta mot kvinnorof. Tar man däremot i betraktande, hur man i den senfödda tidsålder, som kallas vår, respekterar kvinnornas frid på våra egna stadsgator, finner man nogsam, att det halfva dussin sekler, som rullat hän, sedan den storrådige folkungens dagar, ej mäktat sopa bort all råhet och laglöshet från vårt folk, och att det väl skulle tariffas, att en Birger Jarl uppstode, som med makten af sitt svärd och sitt kungssord satte en hämsko på själfsväldet.

Det har ofta blifvit sagdt om vår vackra hufvudstad — och hvilken rättänkande, här infödd man eller kvinna hör detta utan blygsel och smärta — att den är en af de mest sedeslösa städer i världen. I hvilken mån detta är öfverensstämmande med sanningen, äger jag ej förutsättningar att kunna bedöma — jag vill tro, att anklagelsen är öfverdrifven. Men hvad som hvar och en, hvilken färdas ute på våra offentliga platser, kan konstatera, är den brist på respekt, som där visas den obeskyddade kvinnans person, och hur ofta hon utsättes för råa förolämpningar från stadens manliga s. k. medborgares sida. I det afseendet torde den herostatiska ryktbarhet, som Stockholm i ofvan berörda fall förvärfvat sig, vara välförtjänt.

De förändrade seder och förhållanden, som följt med tidsutvecklingen, ha ju gifvit kvinnan en handlingsfrihet, ja, en frihet att röra sig ute i det allmänna lifvet, som forna tider ej kände till. Tusentals äldre och yngre kvinnor af alla samhällsklasser äro numera genom sina sysselsättningar nödsakade att färdas utomhus vid så godt som alla tider på dygnet, och hvarken den allmänna osäkerheten eller konventionella hänsyn fordra ett manligt beskydd eller en duennas hedersvakt, ja, de tider äro t. o. m. förbi, då en flicka af familj, hon måtte ha uppnått en aldrig så mogen ålder, för att häfda sin respektabilitet måste eskorteras hem från en bjudning af en kvinlig tjänsteande. Denna frihet, som en ökad upplysning och förfining af sederna medfört, som alla våra samhälls-inrättningar nödvändiggör och den allmänna opinionen sanktionerat, borde, tycker man, så respekteras, att ofredandet af en kvinna i vår tid skulle vara en otänkbarhet.

Men hur är det i stället beställt med kvinnofriden på Stockholms gator? Närgångna tilltal, oförskämda frågor, envisa förföljelser af främmande herrar höra icke till de undantagsäventyr, som ensamma fruntimmer äro utsatta för, utan äro tyvärr där alltför vanliga. Naturligtvis är det mest under kvälls- och nattimmarna, kvinnofridstörarna operera, men det är långt ifrån säkert, att det klara dagsljuset eller den mest trafikerade farled är ett skydd mot deras förföljelser.

Det kan väl invändas, att några glåpord, tillkastade i förbifarten, egentligen inte anställa stor skada. Men äfven om ofredandet inskränker sig därtill, — och det är icke alltid fallet; många äro exemplen på, att en ung flicka af ett gatuäventyr fått en skräck i sig för lifvet — är icke hvarje rätt och oförskämdt ord, ställt till en hederlig kvinna, för denna en ärekränkning, mot hvilken lagen borde skydda henne?

Jag har ofta undrat på hvad det är för motiv, som ligger till grund för herrar gaturiddares manövrer. Någon vinst i form af en treflig bekantskap ha de ej att vänta, då de ej kunna misstaga sig på den förföljdas karaktär. En dam, som, insvept i en mörk, opretentiös aftonkappa, är stadd på väg från en konsert eller ett aftonsällskap, den anständigt klädda sömmerskan, som, ofta vid en ganska sen timme, måste ila hem från sitt arbete, förblandar ingen — allra minst en af våra erfarna Stockholmsherrar — med en äfventyrerska. Och den ena som den andra går lika litet säker för deras oförskämdhet. Det är således uteslutande af »sportintresse», som de bedrifva sitt skamliga ofog och af denna inneboende råhet och moraliska depravation, som förefaller så mycket uslare, emedan den döljer sig bakom herremannakläder och ofta under en sidenfodrad ytterrock.

Ty det är icke ur den lägre eller lägsta klassen af den manliga befolkningen, som kvinnofridstörarnas led rekryteras. En arbetare ofredar sällan eller aldrig ett fruntimmer på gatan; sker detta, är det i fyllan och villan, och en drucken man är ju vanligen otillräknelig. Men hvad ursäkt ha de s. k. herrar, med gentlemannens yttre habitus, om än ej med hans sätt och språk, som i nyktert tillstånd ägna sig åt omtalta sport? Den frågan torde ej ens de själfva kunna besvara, allra helst som man finner dess idkare långt oftare bland mogna medborgare, ja, t. o. m. bland gråhårmän, än bland unga, okynniga glöpar.

Hur förhåller sig emellertid ordningsmakten till den art af offentlig osäkerhet, som jag här berört? Ja, här tror jag man kommer orsaken till det onda ganska nära: det beror i betydlig grad af den slapphet, ja, som det förefaller, nästan afsiktliga blindhet och döfhet, som polismyndigheten iakttar beträffande detta särskilda slag af gatuordningar. Det torde vara sällsynt, att en karl anhålles för det han ofredat ett fruntimmer på gatan, och

af lätt begripliga skäl drar sig en finkänslig kvinna för det obehag, som följer med förhör och vittnesmål inför polisen. Det händes väl understundom, att en poliskonstapel inskrider till den antastades hjälp, men själfva förbrytelsen lämnas obeifrad. Ett exempel från gårdagen. Ett par unga damer blefvo på hemvägen från teatern utsatta för en främmande herres förföljelser. Då han ej lät sig afvisa, anropade de en förbipasserande poliskonstapel om hjälp. Detta hade visserligen till följd, att de unga damerna blefvo befriade från fridstöraren, men denne fick oantastad afdunsta, trots det att han blifvit ertappad på bar gärning.

Jag känner ej till, huru långt en poliskonstapels befogethet sträcker sig i fråga om upprätthållandet af kvinnofriden på våra gator, men säkert är att, som det nu är ställdt, en kvinna där är så godt som skyddslös gent emot råa manspersoners attentat. Har man icke därför rätt att fordra, att straffet skärpes för alla sådana förbrytelser och att såväl rättsskipningen som den allmänna opinionen på det strängaste brännmärker hvarje kvinnofridstörare?

Ej för än så sker kan man vänta en ändring till det bättre i förhållanden, som äro en skam för vår hufvudstad och vårt folk.

Stockholmska.

Sjuksköterskors pensionering.

För att bereda sina delägare en välbehöflig tillökning i de pensioner, hvilka de på grund af egna insättningar kunna tillförsäkra sig, ingick styrelsen för Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening år 1900 till kongl. maj:t med underdånig hemställan, att bidrag af statsmedel måtte i anseende till den stora nyttan sjuksköterskornas verksamhet äger för landet anvisas till deras pensionering. Sedan frågan varit före i riksdagen 1901, hvilken under vissa villkor anvisat ett årligt anslag att utgå från och med 1902, har kongl. maj:t i nådig kungörelse af den 30 dec. 1901 fastställt de bestämmelser, hvilka skola gälla, för att sjuksköterska skall kunna komma i åtnjutande af statsbidrag.

Beträffande utbildningen stadgas, att antingen skall sjuksköterska hafva genomgått *fullständig* teoretisk-praktisk kurs eller ock, hvilket gäller som öfvergångsstadgande, före ingången af 1902 haft anställning som sjuksköterska under minst 2 års tid på större sjukhus och därvid enligt läkares intyg inhämtat nödiga kunskaper.

Endast de sjuksköterskor, hvilka under näst föregående år varit anställda hos staten, landsting eller kommun eller å allmän sjukvårdsanstalt eller enskild stiftelse tillhörande sjukvårdsinrättning samt tillika äro delägare i Svenska sjuksköterskornas allmänna pensionsförening eller dylik för liknande ändamål inrättad pensions-

anstalt med af kongl. maj:t fastställt reglemente, äro berättigade till statsbidrag.

Statsbidraget utgår med högst 25 kr. eller ock samma belopp, som af eller för delägare under näst föregående år blifvit insatt, och förvaltas af pensionsföreningen såsom andra insatser.

Föreningsmeddelanden.

Ett »drawing-room meeting» med föredrag om **Fredrika-Bremer-Förbundet**. På initiativ af H. M. Drottningen, som upprepade gånger visat sitt intresse för Förbundet, särskildt genom sin frikostiga gåfva till Fredrika Bremers minnesfond, hade friherrinnan Ebba Tamm utfärdat inbjudning till ett samkväm i sitt hem i öfverståthållarehuset tisdagen den 11 februari kl. 2 e. m., hvarvid Förbundet bereddes tillfälle att genom fröken Gertrud Adelborg framlägga ändamålet med och utvecklingen af sin verksamhet. Samkvämet, som hedrades af H. K. H. Hertiginnans af Västergötland närvaro, bevistades för öfrigt af ett stort antal damer tillhörande hufvudstadens högsta kretsar. Efter att ha berört Fredrika Bremers banbrytande betydelse och lämnat en öfersikt af Förbundets program och den plan, efter hvilken det arbetar, sökte tal. påvisa hurusom kvinnofrågan icke endast berör de löntagande kvinnorna, något, som den socialt och ekonomiskt lyckligt lottade kvinnan kanske vore alltför benägen att tro, utan att den lika mäktigt ingriper i hvarje kvinlig individs lif, hvad stånd denna än må tillhöra. Ja, t. o. m. motståndarne till kvinnofrågan draga dagligen och stundligen fördel af de vinningar, som utvecklingen af densamma medfört samhället, hvarför underkännande af dess betydelse visade brist på social ansvarskänsla och underskattande af kvinnans samhällsbevarande mission. För öfrigt ställde tal. en varmhjärtad vädjan till de närvarande att de, följande Englands högt uppsatta damers exempel, skulle använda sitt inflytande och sin ställning för att stödja tidens ädla sociala och moraliska rörelser.

Efter föredragets slut antecknade sig en stor del af de närvarande som medlemmar af Förbundet, visande därigenom, att de ansågo den sak, för hvilken tal. på ett så öfvertygande sätt plaiderat, väl värd att uppmuntras.

*

Föreläsningarna vid Liljeholmen. Torsdagen den 20 februari höll fröken Ida Bäckman i Liljeholmens missionshus ett föredrag öfver »Holland», hufvudsakligen baserad på de personliga intryck, som föreläserskan hämtat från en resa i detta egendomliga gamla kulturland.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

STOCKHOLM
Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
Stockholm, 54 Drottninggatan,**

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifträderna, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Från Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition hafva utkommit och finnas hos alla bokhandlare att tillgå bland andra följande arbeten passande för

Passionstiden.

Den lidande Kristus af *F. W. Krummacher*. Andra uppl. Ny öfvers. Häft. 4 kr., v. b. 4: 50, klotb. 5 kr.

Kristus lever. En påsk- o. pingstbok af *F. W. Krummacher*. Häft. 1: 50, inb. 2: 50.

Det är fullkomnadt! Af *T. H. S.* Fjärde uppl. Häft. 75 öre, bund. 1 kr.

Mörker och ljus på Golgatas dag. Af *H. B. Hammar*. Långfredagspredikan. Häft. 25 öre.

Förklaring öfver Esaias 53:dje kapitel. Af *M. Luther*. Sjunde uppl. 25 öre.

På vägen till Sion. Af *G. Eerard*. Öfvers. af *G. S. Löwenhielm*. Andra uppl. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, klotb. 2 kr.

Smärtornas man. Passionsbetraktelse öfver Esaias 53:dje kap. af *Fr. Sandberg*, kontraktsprost. Häft, 30 öre.

Passionsveckan. Af *William Hanna*. Häft. 1: 25, bund. 1: 50.

Våra högtider. Af *Emil Frommel*. Andra uppl. Pris häft. 1: 50, klotband 2: 50.

Jesus Kristus och honom korsfäst. Af *Adolf Saphir*. Andra uppl. Häft. 1 kr., kart. 1: 40, klotb. 2: 25.

Nattvardsbok eller De stora saligheter, som undfås i Jesu Guds Sons lekamens och blods åtnjutande. Jämte en undervisning om skriftermål och aflösning af *M. Luther*. Femte uppl. Häft. 75 öre, bund. 1 kr.

Trons näring vid Herrens nådebord för kristliga nattvardsgäster af *Henrik XII yngre Reuss*. En konfirmationsgäfv till hans son. Tredje uppl. Häft. 50 öre, v. b. 75 öre, klotb. 1: 50.

Den heliga nattvarden af *Rich. Markgren*. Häft. 1 kr., v. b. 1: 25.

Mot hosta,

halskatarrer, andtjappa, äfvensom mot illaluktande andedräkt är Salubrin ett lindrande och verksamt medel, då det användes på sätt, som säges i den bruksanvisning, hvilken medföljer hvarje flaska af Fil. Doktor P. Håkansson's fabrikat. I svårartade fall användes inandning medelst apparat enligt särskild anvisning. Salubrin tillhandahållas i Parfym-, Specereri- och Färgaffärer. Parfumlager hos Geijer & Co, Stockholm.

Anmälan.

Dagny utgifves år **1902** efter samma plan som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet*, skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Läskom tillförene skall *Dagny* beakta kvinnofrågan och alla dess företeelser samt ägna sin uppmärksamhet åt olika områden af kvinnlig verksamhet, så väl de praktiska som de ideella. Ehuru största utrymmet är förbehållet åt sociala frågor, skola de litterära intressena icke förbises, i all synnerhet komma de litteraturalster, som behandla kvinnorörelsen i in- och utlandet att med vaken blick följas. Öfersikter och notiser, kortare berättelser, resebref, biografiska och historiska utkast m. m. skola alltjämt rikligt i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1902** med 20 häften, utgörande minst **28 tryckark.**

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Adress:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16